

**АНАЛІЗ ПРОЦЕСУ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ
НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ
ANALYSIS OF PROCESS OF CREDITING IN UKRAINE
ON MODERN STAGE**

Кредит та кредитні відносини є невід'ємною складовою економічної системи України. Вони мають сприяти подоланню економічної кризи в Україні і забезпечувати прогресивний розвиток вітчизняного товарного виробництва. В статті проаналізований стан процесу кредитування в Україні, що дає змогу визначити тенденції його розвитку на сучасному етапі.

Ключові слова: кредит, кредитні відносини, національна економіка, інвестиційна діяльність.

A credit and credit relations is the inalienable constituent of the economic system of Ukraine. They are to be instrumental in overcoming of economic crisis in Ukraine and provide progressive development of domestic commodity production. In the article there is the analysed process state of crediting in Ukraine, that enables to define his progress trends on a modern stage.

Key words: credit, credit relations, national economy, investment activity.

I. Вступ

Органічною складовою ринкової економіки є кредитні відносини та ринок кредитних ресурсів, який забезпечує умови для цілеспрямованого руху кредитів у ті сфери національної економіки, де вони можуть бути використані найефективніше. Обсяги кредитування національного господарства не повинні перевищувати певну критичну межу, за якою починається посилення інфляційних процесів та мають забезпечувати стимулювання розвитку національного виробництва. Розвиток економічних відносин, збільшення

© О.В. Михайленко, 2009

обсягів виробництва конкурентоспроможної продукції можливе за умови реальної структурної перебудови підприємств, їх технічного переозброєння, розширення профілю (диверсифікація), створення високоефективного гнучкого виробництва, яке може швидко освоїти нову продукцію.

Отже, банківський сектор має бути орієнтований на першочергове кредитування пріоритетних у народногосподарському плані виробництв. Тобто кредитні відносини мають бути підпорядковані пожвавленню інвестиційної та інноваційної діяльності, фінансовому забезпеченню структурних перетворень та економічному зростанню. Це вимагає від підприємств розвитку інвестиційної діяльності, метою якої є створення підприємства, що забезпечує (причому на довготривалий період) конкурентоспроможність свого підприємства та продукції, її більш високу якість, широкий асортимент, який постійно змінюється. Кредит має створювати сприятливі умови для розвитку всіх сфер і галузей національної економіки України. Він є важливим джерелом капітальних вкладень, тому традиційно відіграє вагомую роль у реструктуризації економіки та інвестиційної діяльності [1].

II. Постановка проблеми. Кредит виник з практичних потреб розвитку виробництва, його пристосування до умов постійного дефіциту капіталу – грошових і матеріальних ресурсів. Кредитні відносини функціонують у системі економічних відносин. Їх роль та функції залежать від стану самої економіки та є відображенням стану вітчизняної економічної системи.

Взаємозв'язок та взаємозалежність між грошовими, фінансовими і кредитними відносинами надзвичайно складні та суперечливі. Розвинуті кредитні відносини пов'язані зі створенням відповідного інституційного середовища – мережі спеціальних кредитних інституцій, які спеціалізуються на здійсненні кредитних операцій. Грошово-кредитна політика країни здійснюється відповідно до стратегічних цілей та завдань, визначених

основними засадами грошово-кредитної політики, і спрямовується на забезпечення стабільності національної грошової одиниці, а також на задоволення попиту на гроші з боку суб'єктів господарювання та населення з метою підтримки темпів економічного зростання [5].

III. Результати дослідження. За статистичними даними обсяг кредитного портфеля за станом на початок 2008 р. становив 426863 млн. грн. За останні роки спостерігалось його постійне зростання і в порівнянні з 2001 р. він виріс більше ніж в 15 разів. Але найбільший стрибок вимог банків за наданими кредитами ми спостерігаємо у 2006 р. (темпи приросту 71%, або 101808 млн. грн.) та у 2007 р. (відповідно 74% та 181637 млн. грн.) (табл. 1).

Таблиця 1

Показники діяльності банківської системи України*

показники	Роки						
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	2	3	4	5	6	7	8
Вимоги банків за наданими кредитами, млн. грн.	28373	42035	67835	88579	143418	245226	426863
Відсоток до попереднього року, %	145	148	161	131	162	171	174

* Статистичний щорічник України за 2007рік / За ред. Осауленка О.Г. – К.: Державний комітет статистики України, 2008. – 571 с.

У структурі кредитного портфеля найбільшу питому вагу (65,5%) займають кредити, надані суб'єктам господарської діяльності та фізичним особам, 38,5% - кредити, надані фізичним особам, 11,5% - міжбанківські кредити, 0,001% – кредити, надані органам державного управління. Незважаючи на зростання абсолютного значення неякісних кредитів (з 1327,6 до 1726,4 млн. грн.), якість портфеля залишається сталою, частка таких кредитів у загальному обсязі кредитного портфеля становить близько 2%. З початку року у структурі кредитного портфеля відбулися зміни у частині підвищення питомої ваги кредитів, наданих фізичним особам, на 4,5

відсоткові пункти та зниження частки кредитів, наданих суб'єктам господарювання на 4 відсоткових пункти.

Проаналізувавши дані Державного комітету статистики України [7] можна відзначити, що найбільша питома вага кредитів, наданих в економіку України припадає на м. Київ (42,85%), Дніпропетровську, Донецьку, Одеську та Харківську області (табл.2), при цьому перевага надається довгостроковим кредитним ресурсам.

Таблиця 2

**Аналіз структури вимог банків за кредитами,
наданими в економіку України за регіонами у 2007 р.***

Регіони	Всього	В тому числі в національній валюті		За видами кредитів			
				короткострокові		довгострокові	
	млн.грн.	питома вага, %	млн.грн.	питома вага, %	млн.грн.	питома вага, %	млн.грн.
1	2	3	4	5	6	7	8
Україна	426863	50,09	213798	30,81	131501	69,19	295362
Дніпропетровська	43366	56,58	24537	25,58	11095	74,42	32271
Донецька	33523	55,54	18619	33,62	11271	66,38	22252
Одеська	26041	36,61	9533	17,83	4643	82,17	21399
Харківська	18935	48,49	9181	23,43	4437	76,57	14497
Львівська	12725	45,44	5782	19,91	2533	80,09	10191
м. Київ	182911	48,91	89461	48,91	73896	51,09	109015

* Статистичний щорічник України за 2007рік / За ред. Осауленка О.Г. – К.: Державний комітет статистики України, 2008. – 571 с.

В порівнянні із 2007 роком питома вага кредитів в національній валюті в регіони майже не змінилась, але в м. Києві вона збільшилася на 9,8 відсоткових пункти.

Питома вага кредитів, спрямованих в економіку у національній валюті, зменшилася з початку року майже на 3,0 в.п. та склала 50,1% від загальної суми вимог за наданими в економіку країни кредитами.

Структура заборгованості за кредитами, наданими суб'єктам господарювання (115579 млн. грн.), на початок 2008 року не зазнала значних змін у порівнянні з минулим роком та розподілилася наступним чином:

- оптова і роздрібна торгівля, торгівля транспортними засобами – склала близько 40% від розміру кредитного портфеля суб'єктів господарської діяльності;

- добувна, обробна промисловість та виробництво електроенергії, газу та води – близько 30%;

- сільське господарство, мисливство, лісове та рибне господарство – майже 5%;

- будівництво – більше 7%;

- транспорт – біля 4%;

- інші види діяльності – майже 15%.

У порівнянні з попереднім роком найвищий приріст наданих кредитних ресурсів у галузях обробної промисловості спостерігається у металургії та обробленні металів (36,2%), хімічній промисловості (11,7%) та машинобудуванні (6%). Кредитування деревообробної та целюлозно – паперової, поліграфічної промисловості, видавничої справи зросло на 4%. У харчовій та легкій промисловості спостерігається зниження залишків за кредитами на 1,6 % та 1,2 % відповідно.

З початку року питома вага кредитного портфелю суб'єктів господарювання склала 41,32%, фізичних осіб – 58,68%. Тенденція щодо віддання переваги фізичними особами кредитам у іноземній валюті змінилася, про що свідчить висока частка кредитів у національній валюті – більше 60% кредитів. Частка кредитів, наданих суб'єктам господарювання в іноземній валюті склало лише 21,7%.

На основі багатосторонніх банківських кредитів з'являється можливість здійснювати великі довгострокові кредитні проекти для задоволення потреб інвестиційної сфери.

Кредитування, на відмінну від інших джерел фінансування інвестиційних проектів, найкраще відповідає ефективним умовам управління та господарювання. Необхідність погашення кредиту сприяє посиленню

режиму економії в процесі реалізації проекту та є засобом контролю за окупністю інвестицій [3].

Організація банківського інвестиційного кредитування відбувається як на основі традиційних принципів (цільовий характер, принцип забезпеченості, строковість, платність), так і особливих принципів, які визначають специфіку інвестиційного кредитування (рис.1)[2].

Дотримання цих принципів – необхідна умова успішної реалізації банківського інвестиційного кредитування. Але наявність та характер цих принципів обумовлена розвитком економіки, зміною характеру економічних відносин.

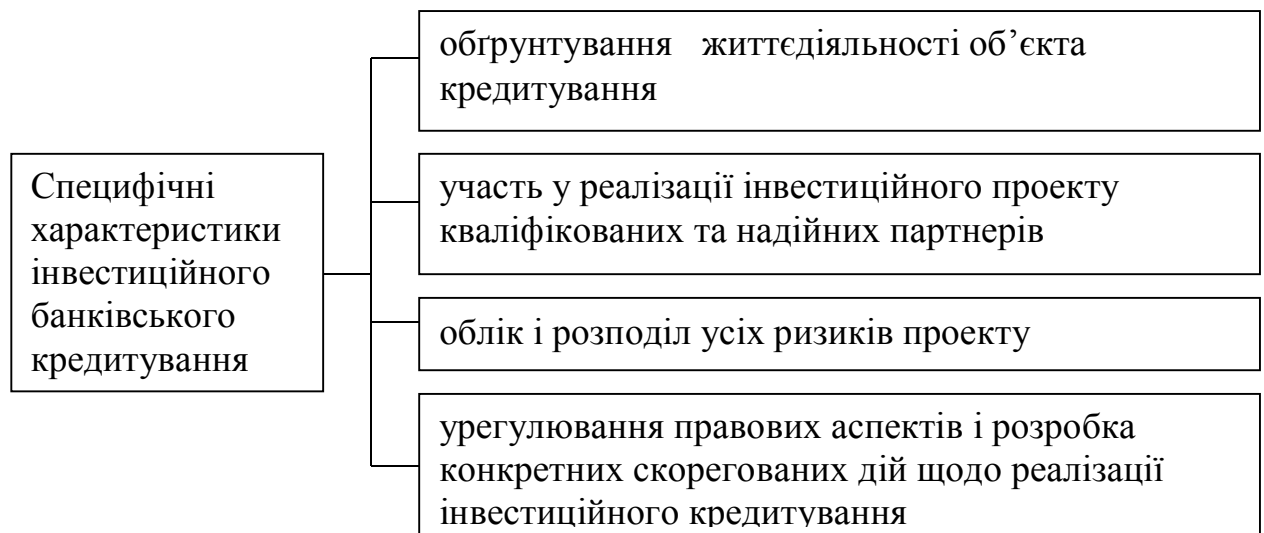

Рис. 1. Характеристики, які визначають специфіку інвестиційного кредитування

Аналіз інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування свідчить, що їх обсяг постійно збільшується і в 2007 році він склав 188486 млн. грн., що на 63232 млн. грн. (на 50,48%) більше ніж у 2006 році та на 164857 млн. грн. (майже в 8 разів) більше ніж у 2000 році. Змінилася також і структура джерел фінансування надходжень: так за 2006-2007р.р. суттєво збільшилася питома вага кредитів банків та інших позик. У 2007р. порівняно із 2000 р. вона зросла на 14,9 відсоткових пункти, що склало 31182 млн. грн., хоча порівняно із 2006р. зростання складає 1,1 відсоткових пункти (11776

млн. грн.). Зменшилася питома вага інвестицій за рахунок власних коштів підприємств та організацій у 2007р. порівняно із 2000 р. на 12,1 відсоткових пункти, але величина інвестицій при цьому збільшилася на 90322 млн. грн. У порівнянні із 2006 р. питома вага інвестицій за рахунок власних коштів підприємств та організацій зменшилася на 1,3 відсоткових пункти, при абсолютному зростанні на 34183 млн. грн.

IV.Висновки. Фінансова політика держави є складовою частиною економічної політики країни. В ній конкретизуються головні напрямки розвитку національного господарства, визначається загальний обсяг фінансових ресурсів, їх джерела на напрямки використання, розробляється механізм регулювання та стимулювання фінансовими методами соціально-економічних процесів. Процес розвитку банківської системи потребує подальших зусиль банків, спрямованих на оптимізацію структури активів, підвищення якості кредитного портфеля, збалансованість процентної політики, вдосконалення банківського менеджменту та підтримку рівня довіри населення до банківської системи країни. Вирішення цих питань може бути досягнуте за умови визначення величини необхідних фінансових ресурсів та їх раціонального розподілу на макро- та мікрорівнях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Банковское дело / Под ред. проф. Лаврушина. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 232 с.
2. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. В 2-х томах. – К: Ника-центр. 1999. – В 2-х т. – 512 с.
3. Ван Хорн Дж. К. Основы управления финансами. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 800 с.
4. Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року № 2121 ІІІ.
5. Кикоть И.И. Финансирование и кредитование инвестиций: Учеб. пособие. – Мн., Выш. шк., 2003. – 255 с.

6. Статистичний щорічник України за 2007рік / За ред. Осауленка О.Г.
– К.: Державний комітет статистики України, 2008. – 571 с.